

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 175

28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1914

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

ԵՍ ԵՄ
ԶԵՆԱՆ
ՏՈՐԻՄ

ՏՕՒԱՑՈՅՑ

Նոյեմբեր	29	†	Կիր.	դ.կ	Գ. Յիսնակաց:
	30		Բշ.	աձ.	Ս. առաքելոցն Բարբողիմէոսի եւ Յուդայի:
Դեկտեմբեր	1		Դշ.	ակ.	Ս. Գեմասիոսի եպիսկոպոսին եւ Մերկիւռիոսի զինաւորին: Եւ Ս. վկայիցն Յակովբայ եւ Իրաւափառայ:
	2		Դշ.	բձ.	Պահոց:
	3		Եշ.	բկ.	Ս. Հարցն Եգիպտացւոց՝ Պօղոսի Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու կարճանասակին, Նեղոսի, Աբսէնի, Սիսիանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի եւ այլոց սրբոց:
	4		Ուր.	գձ.	Պահոց:
	5		Շք.	գկ.	Սրբոյն Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ սփանչեղազորձ հայրապետին:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԴՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԲԱԹԱԹԵՐԹ

Զորրոդ սարի Թ 28 Նոյեմբեր 1914 Թիւ 175

«Մերական Բանականայական Պիոս Ժ. կը մաղթէ որ Կաթողիկէ Առնագանգ շաբաթները շա-
ռնակէ Հայաստանի կաթողիկէ Ժ զոմարոց մէջ, մանաւանդ ի գաւառս, փրկարար առաքելութիւն մը կա-
արել, ի բարգաւաճանս կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար
Մերական Հայրն սրտազին կ'օրհնէ յիշեալ Շաբաթները, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողները»:

Նամակ Կարդ. Մէրի սէլ Վալի, առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս Ժ. Թեոքան Հայ-Կաթողիկէ Պատրիարք Կիլիկիոյ,
28 Նոյեմբեր 1912, ընդ 60780 քուսմամբաւ:

ԴԵՊՔԵՐ ԵՒ ՍԿՋՐՈՒՆՔՆԵՐ

ՏԵՂԱՊԱՀԻ ԽՆԴԻՐ

(Շար. եւ վերջ)

Նախկին երկու յօդուածներով¹ սոսկ
աշխարհային գործոց համար՝ Օսմ. Կա-
ռավարութեան հրամանաւ ու տրամա-
դրութեամբ, Տեղապահ Եպիսկոպոսի մը
ընտրութեան խնդրոյն մէջ շուրջ տա-
րիէ մը ի վեր անցած դարձածը ման-
րամասնօրէն պարզեցինք. որպէս զի
յայտմ մասին առ հասարակ կըրնին ու
եկեղեցական իշխանութեան ձրիաբար

վերադրուած ամբաստանութիւններուն
որչափ անտեղի և անիրաւ ըլլալը ցոյց
տանք:

Արդ, քանի որ այս արտակարգ պա-
րագաներուն և անկանոն վիճակին մէջ
Տեղապահի ընտրութիւնը առաջին ան-
գամ առաջարկողը և անոր պայմանները
կարգադրողը Կառավարութիւնն եղաւ,
հետեւաբար Կառավարութեան կ'իյնար
անոր գործադրութիւնն ալ եւ այսպէս
ալ եղաւ:

Իրաւ է որ բարեացակամները, մա-
նաւանդ անոնք որ այլ եւս կը զգային
թէ այս անհեղեղ և աննախընթաց կա-
ցութիւնը՝ մահացուցիչ է հասարակու-
թեանս համար, սիրով կը յօժարէին օր

¹ Թիւ 170 և 171:

առաջ լինեցին այս ընտրութիւնը. սակայն և այնպէս հակառակեցաւ ծանօթ խմբակը, և ոգորեցաւ՝ ոգի ի բռին, արգիլելու համար զայն՝ ամէն զնով, նոյն իսկ ապօրինաւոր միջոցներով և խորհրդակցութիւններով. ա՛յն խմբակը՝ որ գործած ու գործել տուած էր ամէն ապօրինութիւն ու սրբապղծութիւն, և որ հիմա՝ այս ընտրութեան մէջ, կը նախատեսէր իր ծրագիրներուն քայքայումը, իր գոյութեան իսկ անգարմանելի վտանգումն ու ոչնչացումը։ Բայց Օրէնքին առջև չխաջախուեցաւ չորակամ յամառութիւնը, շահախնդիր պայքարը և յանդգնութիւնը։ Այս ի՛նչ ցաւալի հոգեկան վիճակ, ցաւալի՝ որովհետեւ հակակաթողիկէական և միանգամայն ազգակործան, որ իր շահու և կրից տեսակէտէն՝ աւելի կ'ուզէ հասարակութիւնը կործանած տեսնել, քան կանոնաւոր վերականգնացման մը արշալոյսը ողջունել։ Թո՛ղ վերջապէս տեսնեն բարի և պարտաճանաչ կաթողիկէներն ու սորվին թէ՛ ո՛ւր կը յանգի եկեղեցական իշխանութեան դէմ ըմբոստութիւնը, կրօնազուրկ ազգասիրութիւնը, հակառակամարտ վրիժառութիւնը. կը քամուի, կը զտուի, կը յանգի ի միտը, չկաթողիկէ սկզբունքներով առլի։

Սակայն յաղթանակեց Օրէնքը։ Ի հեճուկս այն ձգձգումներու, անմեկնելի յապաղումներու, չկամութիւններու, և նաեւ ի հեճուկս այն մասնաւոր դիմադարձութիւններուն՝ որոնք ծնունդ էին անձնական շահերու նկատողութեանց, որով կ'ուզուէր հասարակութեան այս անկերպարան մանուսնդ թէ քայքայուած և ի կորուստ դիմող վիճակը շարունակել ի հեճուկս այս ա-

մէնուն, Կառավարութիւնը հաստատակամ պնդեց, հրամայեց և այս օրինաւոր քայլը պարտադրեց։

Ուստի միանգամ ընդ միշտ հաստատակութիւնս կ'ազատուի այս աննախընթաց և անհեղեղ դրութենէն, որով իրեն աշխարհային վարչութիւնը՝ հանգէպ Օսմ. Կառավարութեան, կը մնար սոսկ աշխարհականներու ձեռքը։ Հիմա, դոնէ մինչեւ մէկ աստիճան, օրինաւոր կապութիւն մը պիտի ունենանք, մինչեւ որ բոլորովին ուղղուի այն, և խաղաղութիւնն ու համերաշխութիւնը վերջնականապէս հաստատուին, և բարձուին ի միջոյ ահաւոր գալթակալութիւնները, սրբապղծութիւնները, յաւակնութիւններն ու հոգւոց կորստեան միայն ծառայող ըմբոստութիւններն ու ընդվզող մեները։ Հիմա, անզգալապէս սպրդող անկրօնութեան կամ անխորականութեան դէմ կարելի պիտի ըլլայ թումբ մը կանգնելու աշխատիլ, և անզուսպ ազատականութեան և շահամոլ կուսակցականութեան շահատակութիւնները կասեցնել։

Նոյն այդ ընտրութեամբ, որ Կառավարութեան բարի կամեցողութեամբ կը յաջողի, վերջ պիտի դրուի նաեւ ապօրինի ժողովներուն, որոնց միջոցաւ բռնի ուզուեցաւ յաղթանակ կանգնել տալ ժողովրդապետական սկզբունքի (կուսակցական բառով), այս ինքն է՝ աշխարհականացումի, որ կը մերժէր և իբր՝ խոտելի քանակութիւն, առ ոչինչ կը դրէր եկեղեցական ամբողջ դասակարգը և նուիրապետութիւնը։

Նոյն ինքն Կառավարութեան սուած կորովի սրամազութիւնները այս տեսակ ժողովներու անզօր և ոչինչ ըլլա-

լուն ապացոյցը տուին, քանի որ ապօրինի ժողովը՝ որ իւրացնել կ'ուզէր նաև Տեղապահի այս ընտրութեան իրաւունքը, առ ոչինչ գրուեցաւ, ինչպէս նախապէս ալ յայտարարած էր Արգարութեան և Կրօնից նախարարը թէ ՈԶԻՆՁ էր այս ժողով ըսուածը (ֆեյեննէյէն և ֆիւն Բիւքսիսէ)։ այլ Կառավարութիւնը ինքնին նշանակեց Ընտրական Աւագանւոյ ժողով մը և անոր պարտադրուեցաւ Կրօնական ժողովոյ ընտրելիին ներկայացուիլը։

Այսքան չարեաց առջեւն առած ըլլալը մեծ յաջողութիւն պէտք է համարուի, որ, ինչպէս կը յուսանք Աստուծոյ գթութենէն, նախագում պիտի ըլլայ հասարակութեան վերակենդանութեան և նաեւ վերականգնումին։

Այս փափաքելի վախճանին համեմատ համար ձեռնուող օգնական պիտի ըլլայ նորընտիր Տեղապահ՝ Արհի. Օգոստինոս Արք. Սայեղեան, իր զգօնութեամբ, իմաստութեամբ և աստուածապաշտ եռանդովը. նա՛ որ իբր Կրօնական ժողովոյ ընտրելին և հաւանութեամբ Կառավարութեան կարգուեցաւ այս կարեւոր և ծանր պաշտօնին։ Մինչդեռ մէկ կողմանէ հոգեւոր իշխանութիւնը պիտի աշխատի մեր սուրբ կրօնքին յառաջդիմութեան, աստուածապաշտութեան բարգաւաճումին և բարեկարգութեան պահպանման, միւս կողմանէ Արհի. Տեղապահը՝ օրինաւոր պայմաններով և իր սահմանին մէջ, հասարակութեանս աշխարհային գործերը, առկա խնդիրները, կենսական չահերը պիտի կարգադրէ ու պաշտպանէ Օսմ. բարեացակամ Կառավարութեան օմտ, եռանդնալից ու աշխուրջ շրջահա-

յեցութեամբ, օգնական ունենալով օրինաւորապէս նշանակուած ու ընտրուած ժողովներ, խնամակալութիւններ, հոգաբարձութիւններ, թաղականութիւններ։ Եւ այսպիսի բարեկարգ գործունէութեամբ պիտի անհետանայ չարին որոմը. ամբողջ հասարակութիւնը ո՛չ թէ ինքնասաց շինծու՝ այլ ճշմարիտ, անկեղծ և պարտաճանաչ յարգութեամբ և անպայման հնազանդութեամբ պիտի վերաբերուի առ Ս. Գահն Հռոմայ, ուր կը բազմի Քրիստոսի Տեառն մերոյ Փոխանորդը, Սուրբ Եկեղեցւոյ տեսանելի Դուխը և անսխալ Վարդապետը, որ՝ այլուստ, միշտ բարեբարն եղած է նաև մեր հասարակութեան։ Այսպէսով Կաթողիկէ հասարակութիւնս պիտի վերստանայ ցանկալի խաղաղութիւն և պիտի տեսնէ իր անդորրութեան օրերուն վերանորոգուած նախանձելի երջանկութիւնը։

Ի՛նչ կարեւոր բաներ կան ընելու, փոխանակ անիմաստ և յանցաւոր հակառակութեան։ Մինչեւ հիմա գործուած աւերները պէտք է վերանորոգել. ժամանակիս անհրաժեշտօրէն պարտադրած պիտոյքները հոգալ. հասարակութիւնս ղետեղել իր նախկին պատուաւոր տեղը, ամենուն նախանձելի դարձած վիճակին մէջ, որ մէկ կողմանէ Հայ միտքը և Հայ մատենագրութիւնը աշխարհիս առջեւ փառաւորած ատեն, միւս կողմանէ ալ Արեւելքի մէջ անվահեր և նշանաւոր առաջնորդ կ'ըլլար կաթողիկէութեան։

Յիրաւի, ի՛նչ կարեւոր բաներ կան ընելու։ Կա՛յ դաստիարակութիւնը, բայց լաւը, ուղիղը, ըստ Աստուծոյն, կաթողիկէ դաստիարակութիւնը. անիկայ ա-

մենամեծ և ամենակարեւոր հարցն է այսօր, որ կ'արժէ թէ զբաղեցնէ ամենքս ալ, եկեղեցական թէ աշխարհական. ինչ ջանք որ ըլլայ, որչափ զոհողութիւն որ չինսպուի անոր համար, արժան է և իրաւ. ան պիտի վերակազմէ զմեզ, և արեւելքի մէջ մեզի սահմանուած յառաջդիմութեան փառաւոր պաշտօնը կատարել պիտի տայ մեզ:

Կա'յ եկեղեցականք արեկարգութիւնն ալ, որ բարեյաջող շրջանի մը մէջ կը մտնէ այժմ Բահանայապետական Իշխանութեամբ հաստատուած՝ որով և մեզի եկեղեցական Օրինագիրք եղած Որինհոդոսով, որ ռահվիրայ է ամէն տեսակ բարեշրջումի. կրօնքի ծաւալումը, գործադրութիւնը և փառաւորութիւնը՝ առհաւատչեայ. գրաւական է անշուշտ յառաջդիմութեան, քաղաքակրթութեան և ժողովրդոց երջանկութեան:

Կա'յ ուղիղ, անաչառ մատակարարութիւն ազգային ստացուածոց ու եկեղեցեաց եկամուտներուն, չմատնելով զանոնք այս ինչին քմահաճոյքին, այն ինչին շահագրիտութեան, չռայելով զանոնք ապօրինի և գայթակղեցուցիչ հրատարակութիւններու, այլ անկողմնակալ ոգով հսկելով անոնց վրայ, որպէս զի պարկեշտութեամբ յանձանձուին և ռոշեալ ժամանակի մէջ անհրաժեշտօրէն սահանջելով անոնց հաշուետուութիւնը. ի մի բան՝ ազատելով զանոնք կորստենէ և ապահովելով անոնց անգադար բարեխառութիւնը:

Կա'ն վերջապէս ժողովրդեան ամէն կերպ պիտոյքը, այս գծուար ժամանակներու մէջ. աղքատներ, կարօտներ, լքեալներ, որբեր, որոնք անփշական պէտք ունին բարեբար, զթամ ձեռքերու, գո-

րովալիր սրտերու. անոնց արցունքները պէտք է սրբել, օգնութեան հասնիլ, փրկել զանոնք կորստեան գահաւանդէն:

Ահա ո՛ւր պէտք է դիմէ կաթողիկէ ազգասիրութիւնը և ճշմարիտ կաթողիկէներու եռանդնոտ գործունէութիւնը, եթէ կ'ուզուի արժանաւորապէս ազգասէր ծառայութիւն մը մատուցանել մեր խեղճ հասարակութեան, որ այնքան տառապեցաւ հանապազ:

Կը մաղթենք որ Աստուած յաջողութեամբ պսակէ այս մխիթարական ակնկալութիւնները, ի սիրփանս ամէն անոնց, որոնք ա'յնչափ ճշմարիտ ազգասէր են, որչափ աւելի անկեղծ ու եռանդուն կաթողիկէ:

ՀԻՆ ՎԱԽԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐ

Օ Ր Ա Պ Ի Ր

ՄԵԾ ՀԱԼԱԾԱՆՔԻՆ

ՈՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵՍԻՑ ԴԵՄ

1829 3 Յունուարի մէջ

(Շար.)

9. Բշ. — Աս օր բապուճի Ամէտ պէյը խաբտան բաշա ըլլալովը տէրութեան սէյլիկ նաւերը առաւ, Սեւ ծով ելաւ:

Եւ հայք գաղտուկ կրկին էզմը հրեայ միլլետեցին, հրեայք իմացան աս բանս, քանի մը ազգին մեծերէն գացին Պէզեհան Յարութիւնին, զէրէ աս եղածներուն մէջը Պելի Չէլէպօնին թողը կար. գացին զասի ուղեւու. ըսին հրեայք. Էֆէնտիմ, քէրէմ ըրէք, աս տղան հօրը մէկ հատիկ գաւազն է, հարը ծեր է. չատ քէտէր կ'ընէ կոր տղուն համար, ինչայթ ըրէք, ուր տեղ պահերին նէ թող տան, զէրէ հարը տղուն պատճառաւը կըրնանք ըսել պէլքի կը մուռնի. Պէզեհանը կ'ըսէ. Ինծի ինչո՛ւ եկեր կ'ըսէք կոր, ես չեմ

խառնուիր . ինծի ըսելնուդ գացէք թագաւորին արգուհալ տուէք ըսելով ճամբեց , Հրեայք մոռածեցն թէ ի՞նչպէս ընենք . ինտրէֆ Մէհմէտ բաշային ստակ բռնողը հրեայ ըլլալով , դասի ձեռվընին էր , հրեայք բաշային դուռը արգուհալ տուին , տէրութիւնը կանչեց հայոց վէթիւր ըսաւ . Ի՞նչ է աս բանս որ կ'ընէք կոր : Վէթիւր ըսաւ . ինչպար չենք , էֆէնտիմ , Դուռը ըսաւ . Երկու ազգը մէկ մէկու ձգէք պիտոր : Ըսաւ վէթիւր . էֆէնտիմ , մենք խապար չենք , թասիհ ընենք ով որ աս բանս ըրեր է նէ ազգով թէքտիր կ'ընենք : Ասուր վրայ հայք խորհուրդ ըրին , կէօաքանի մը տէրտէրով և քանի մը աշխարհականով ըրեր են , ազգը խապար չունի ըսելով , աս տէրտէրներուն և աշխարհականներուն ամէն մէկին ճամբու խարճը տուին , պատրիարքի արգով աքսորեցին Արմաշ եւ Պրուսա :

13 Գշ . — Աս օր տէրութիւնը պզտիկ նաւով մը Չանախ խալէսին մէյմանտար խաւրեց , Ֆրանսըզի ու Ինկիլիզի դեսպանները հրաւիրելու համար :

23 Եշ . — Հալէպցի Հաճճառ ուզուն Եոսուֆը իր տունէն վերուցին , միւղիւր աղան բանտը դրին . տէրութիւնը Եոսուֆին խըզմէթ ըրած մարդիկներէն երկու հոգիի զոխ կտրեց , Բարմախ խաբուն դրաւ . ասոնք երկու եղբայր էին . մէկին զոխը Հալէպ կտրեցին թերին հոս , մէկին ալ հոս կըտրեցին . Եոսուֆն ալ ասոնց խըզմէթ ընելով յանցանքի տէր եղաւ , ուրիշ բան չէր : 25 Եթ . օրը աքսորեցին Սօֆիա . Եոսուֆին յանցանքը աս էր . Հալէպցի ըլլալով հայք ոխ ունէին Հալէպցոց վրայ , իրենց բանը ուղածներնուն պէս կարող եղան ընելու . ասուր համար աքսորել տուին զասի , միւսներուն յանցանքն ալ աս էր , փէք հարուստ էին , ստակնին եղաւ իրենց յանցանքը :

24 Ուր . — Հայք պատրիարքարանը խորհուրդ ըրին մկրտուած հրէից վրայօք , ամիրայք ըսին քի հրէից լեզուէն և տէրութեան ձեռքին աղատելու համար դուրս ձգենք զասոնք , թող երթան ինչ կ'ընեն նէ ընեն : Պատրիարքը կ'ըսէ . Զըլլար աստնկ բան , ի-

րաւ տէրութեան ըսինք քի մենք խապար չենք , բայց մենք ամէնքս ալ գիտէինք մեր հրամանովը մկրտեցին . հիմա դուրս ձգենք . հրեաները զասոնք ձեռվընուն ձգածնուն պէս ամէնքը զայ պիտոր ընեն , յետոյ Աստուած ասոնց արիւնը մեզմէ կը հարցնէ ըսելով մէն ընել տուաւ :

Հրեայք շատ տաքցան հայոց վրայ , գացին թագաւորին արգուհալ տուին , թագաւորն ալ ձեք դրաւ արգուհալին , բաշային դուռը խաւրեց նայլի աս բանս ըսելով :

2 Յունիս կիր . — Հայք ամէն իրենց եկեղեցիներուն մէջ ծանուցում ըրին քի հայոց ազգը չըլլայ թէ հրէից հետ առուստուր ընէ , հէքիմ , էզաճի , կամ տայէք չըլլայ քի տուներին մոտնէ և ով որ կ'ընէ նէ կը պատժուի ըսելով :

3 Բշ . — Այսօր հայք իրենց վրայօք մեծ խորհուրդ ըրին . վէթիւ վարդապետը քանի մը անգամ դուռը քնաց , յետոյ ամիրայք խաբար տուին ելան զացին դուռը ընթիւ էֆէնտիին , որք են այսոքիկ . Վէթիւր , Պէղճան Յարութիւնը , Ազնաւոր օղլը սարաֆլար քեհեհասին , Բիշմիշ օղլը Միքայէլը , Բաբազ օղլը Ճանիկը , Գրիգոր իմալխանը , պարութանէլի Սիմէոնը , Կէլկէլ օղլը հաճի Պողոսը , 11 հոգի հրէիցմէ մկրտուած Պէյօղլու տան մը մէջ պահեր էին հայք . տէրութիւնը ուղեց աղգէն զասոնք :

Ամիրայք և վէթիւր չիտակ ընթիւին առջին ելան , ընթիւ էֆ . հարցուց ասոնց . Ի՞նչ բան է աս եղած բաները . ամիրայք ըսին . էֆէնտիմ , ասոնք հազրէթի Խալային գալը ընդունեցան , բայց իրենք հրեայ են ազգաւ : Ըսաւ ընթիւր . Լսեցի քի ասոնց դուք շատ ստակ , տուն տեղ ու նաեւ սղջիկ ալ ոլիտի տաք եղեր : Ամիրայք ըսին . ինչ էֆ . իմ , ասանկ բան չիկայ . հարցուցէք իրենց . հայք մկրտուած հրեաները կարթացուցեր էին քի մենք ինչ ըսենք նէ դուք ալ անանկ ըսէք տէյի : Կրկին ընթիւր հրեաներուն հարցուց , ի՞նչ կ'ըսէք դուք տէյի . նմանապէս ասունք ալ ամիրայից ըսածին պէս ըսին . ընթիւր սրդողելով ըսաւ . ամիրայք հոն նստած ի՞քէն , հէլէ զասոնք միւղիւր աղան բանտը տալէք :

յետոյ կը նայինք . տարին մկրտուած հրեաները բանտը դրին , ամիրայք անկից ետ դարձան :

6 ԵՃ.—Փրանսըզի և Իսկիլիզի դեսպաններուն համար տէրութիւնը նոր առնուած վաքօրը խաւրեց հրամցնելու համար զան տէյի . աս օրուան օրս իրենց պէյլիք նաւերովը եկան՝ երկու դեսպանը և իրենց ֆամիլիան ալ միատեղ , երեք պէյլիք նաւ Փրանսըզին , երեք նաւ իսկիլիզին . կը լսենք կոր քի տահա պէյլիք նաւ պիտի գայ տէյի . և աս իւրիկուն իրենց նաւին մէջ թօփխանային առջին պառկեցան :

7. Ուր. Աս առտու տէրութենէն մարդ գնաց դեսպաններուն հրամցնելու համար , երբոր Փրանսըզի դեսպանը իր նաւը մտաւ նէ իր պէյլիկէն ֆրէնկի սագեր պաշլայվիցաւ ջալվիլ , գնաց իսկիլիզի նաւին առջին , իսկիլիզի դեսպանն ալ իր նաւը մտաւ նէ անուր նաւէն ալ անանկ չալվեցաւ , յետոյ եկան Թօփխանան ելան , ձիով իրենց սարայները դացին :

Այս օր մկրտուած հրեաները իրենց աղգին հետ մուտաֆա պիտի ըլլային բայց չեղաւ :

8 ԵՐ.—Միւզիւր աղային բանտը եղող հրեաները և քանի մըն ալ դուրսը կայ եղեր հայ ըլլալու ամէնքը 11ի չափ , տէրութիւնը զասոնք հայոց պատրիարքին խաւրեց , պատրիարքն ալ զասոնք Ղայսէրի վանքն աքսորեց , հայոցմէ ալ քանի մը վարդապետ և աշխարհական միատեղ աքսորեցին Ղայսէրի և ասկից առաջ ալ կէնէ աս բանիս համար քսանէն էվէլ աշխարհական և տէրտէր և տիրացու աքսորեցին Իզնիմիտ , Պուրսա , Արմաշ , կէօյա ասոնք են եղեր ընողները . բայց խապահաթը աքսոր գացողներուն չէ , էյէր ստոյգ խապահաթըն աքսորվելու ըլլար նէ , առաջինը պատրիարքն էր , երկրորդն ալ Պէզճեանն էր , նմանապէս մէկալնոնք կարդաւ աքսորուելու էին :

Այսօր տուն ծախուելու պատճառաւ , պատրիարքէն ժամկոչ մը կ'երթայ Սանուս Պօղոսին զոքանչը կը բռնէ , տիմսէք մուշտայ զարնելով ու նաւ ըսելով , էլլէններուն կիւ-

վէնմիշ կ'ըլլայիք , կիւվէնտիյինիզ աղաճըն տալլարը էլլինիլտէ գալտը . երբիւ կ'տէլիմ կ'ըսէ , առջեւը կը ձգէ . կը պաշլայէ տանիլ , ճամբան էրիկը բաստ կու գայ , կնիկը թող տալ կու տայ , ինք անոր տեղը պատրիարքարանը կ'երթայ , հոն ալըխովիշ կ'ընեն . յետոյ ասոր աղան կ'երթայ , Պէզճեանին կ'աղաչէ , անոր թէղքէրէ մը կու տայ թող տան տէյի , անով թող կու տան , աս արալըխ մէկ գալըմ մըն էր ըրին , նայինք ետքը :

13 ԵՃ.—Այսօր սուրբ Անտոն ժամը կիւլ բանայրի ըրին ֆրէնկները , շատ խալապալըխ եղաւ , ամէն աղգէն սէյիրճի , և խալապալըխին մէջը տէրտէր մը կար , ֆրէնկները լաւ մը ծեծեցին զասի , և շատ ալ աշխարհական հայերէն սէյիրճի տէյի եկեր էին , զասոնք ալ ծեծեցին :

Աս բանիս ստոյգը հիմա լսելու համար պէտք եղաւ հոս գրելու , որ կարթագողը տեղեակ ըլլայ :

Ստամպուլի մէջ հալածանքը պաշլայվելուն պէս , առաջին աքսորուողները էնկիւրցիք եղան չօլուխ չօճուխով , հոռի պատրիարքը անիտէ կոնդակ կը խաւրէ , իրենց ամէն առաջնորդներուն ըսելով ու թէնպիհ ընելով , նայեցէ՛ք , օրհնեալ զաւակներս , Ստամպուլէն քաթօլիկի անուամբ հայեր աքսորուին պիտոր Անատօլույի կողմերը , դուք որ իմ գաւակներս էք եւ ես որ ձեր աղգին պատրիարքը գտնուելովս ձեզի կը հրամմեմ , աս գալու եղող քաթօլիկները ինչպէս որ պէտք է նէ ուր տեղ որ ըլլայ նէ աղէկ նայիք և ձեռքերնէդ ինչ որ աղէկութիւն կու գայ նէ անոնց ըրէք : զէրէ Աստուծոյ համար աս սէֆիլութիւնս կը քաշեն կոր , պէտք է որ մենք ալ Աստուծոյ համար զասոնք նայինք , աս թէնպիհս պահելուդ և ընելուդ համար ձեր վրայ կապանք կը դնեմ , ով որ հոռոմ է նէ պարտական ըլլայ ընելու եւ ընողն ալ օրհնեալ ըլլայ ըսելով կը վերջացնէ են . :

Աս բանիս սպաթը աս է քի , ամէն տեղի հոռոմները աքսոր գացող քաթօլիքներուն շատ աղէկութիւններ ըրին , տեղ չունեցողին տեղ տուին , ստակ չունեցողին ստակ տուին , տէր չունեցողին տէր կեցան , ամէն թիւր-

լիւ նայեցան, ինչպէս որ ամէն մարդ կը վկայեն կոր ըրած ազէկութիւննին, քեզի մէկը նախը ընեմ, խուսուորն ալ անկից հիսապը տես:

Էնկիւրցիին մէկը աղքատ եօլլու ըլլալով չօլուիս չօճուխով շիտակ Իզնիսիտ կ'երթայ, անկից ալ Էնկիւրիւ երթայ պիտոր, բայց ստակ չունի քի չօլուիս չօճուխը տանի, ճամբայ ելլայ նէ ձուռն ձմեռին հարկաւորապէս ճամբան պիտի մնան. աս մարդս կը մտածէ չօլուիս չօճուխը հոռմի տուն մը կը ձգէ, կ'ըսէ քի ես կ'երթամ. ձեզ սօնրա կու գամ կը տանիմ: Ան մարդը կ'երթայ անտէր կը միան ասոնք. հոռմիները կը նային քի պաւսլընեւրը անօթի ծարաւ պիտի մեռնին իմացիք են քի չբաւորութենէ աս մարդը օլուիս չօճուխը թողոցներ փախեր է. իրենց ժամուն մէջ ասոնց համար թապախ կը քալեցնեն, ստակ կը ժողվեն, զասոնք կը նայեն ինչպէս որ պէտք է նէ և ասոր պէս շատ բաներ ըրին հոռմիները:

Քանի աս հալածանքը հայերը որ ըրին, հոռմի ազգը հայու ազգին Արիտս կանչել պաշլայեցին:

Ոռույումճիներուն միւթէվէլին Էնկիւրիւ աքսորուեր էր, իթլախ եղաւ:

24 Բշ.— Այսօր նոր եղած ինկիլիզի դեսպանը եպարքոսին դուռը գնաց մեծ ալայով. չիւնքի դեսպանը պէյլիի նաւով գալուն համար հետը չալը ունէր, Պէյօղլուէն մինչեւ դուռը, իր Ֆրէնկի չալըններովը և սիւնկիւրիւ թիւֆէնկով, 42, 52 սօլտաթով, սօլտաթներուն գլուխը երկայն թիւյերով և շատ բազմութիւնով գնաց, տէրութեան կողմանէ ալ չալուչ պաշին ձիով չորս հարիւրէն աւելի մանուորի ձիավորք, թազլում մը դրան չալուչներ, միլիանտարը, ձիաւոր զօրքերուն ձեռքը մէյմէկ պալրախներ, մէկ թախում մը ասանկ պալրախով, մէկ թախում մը ձեռքընին բաց թուր, ճէպէրնէն վար խարապիւնա կախած, և այլ ուրիշ մարդիկ և զարդարանք շատ, այսպէս դուռը տարին:

Յետոյ դռնէն ետ դառնալուն դեսպանը էլմասլը կոպճալով հարմանի հագած, սրմայով բանած քանի մը տահա ուրիշներուն

այսպէս էլմաս կոպճալը հարմանիներ և ուսրիշներուն պապըսըին սալթ սրմայով, շատերն ալ սալթ չուխայէ էր: Բայց դեսպանին հագածը ամէնէն ծանտրն էր. կրկին չալընով մինչեւ իսկէլէն ինջաւ, չալընեւրովն ինք իր կէմիին Ֆիլիքան հեծաւ, չիտակ իր կէմին ելաւ, ալայը մինչեւ դեսպանին սարայը գնաց, դեսպանին նաւը երթալուն պատճառը աս էր քի հաւան ասուր խիստ տաք ըլլալուն պատճառաւ, ճամբան կարճ ըլլայ տէյի ըրաւ:

Ֆրանսըզի դեսպանը առաջուց դուռը գացած ըլլալուն համար աս անգամին չի գնաց, պէրէ նոր էլչիները կ'երթան դուռը. մէյմը քի ինքը զինքնին ճանչցնելու համար, մէյմըն ալ իր տէրութենէն բերած նամէն տալու համար. աս մարդս աս բաներս ըրեր էր:

Հիմայ պէյքի կ'ըսեն քի ինկիլիզի դեսպանը ինչպէս կարող եղաւ դուռը աս կերպ երթալու:

Երբոր դռնէն տալէթճի գնաց նէ դեսպանին, դեսպանը դրան խապար խաւրեց ըսելով. մուգիպայովս, եանի չալընով, սօլթաթով և ձեռուքնին ալ սիւնկիւրիւ թիւֆէնկով և չալուչ պաշին ալ տոջեւէս երթալով պիտի գամ պիտցած ըլլան, երբոր տէրութիւնը աս կերպովս գալս չուզեր նէ, չեմ իգար: Տէրութիւնը առջի բերան չուզեց դեսպանին այս կերպ գալը, բայց նայեցան քի առ բանս ալ մէկ առիթ մը չըլլայ մեծ լաւն մը ելլալու, անոր համար կրկին հրամայեցնելով ըսին. կամքը ինչպէս է նէ այնպէս թող հրամայէ և դեսպանն ալ այս կերպ գնաց:

Աս միջոցիս մէջ գաղտուկ տէրութիւնը ալաղքի վճարանքներու մէջ Ֆէրման կարթագուեցաւ ըսելով այսպէս խալաթիս եւն. Պէյ օլլուի մէջ ինչ խրտար տուն ասոնոյ այլապէ կայ նէ մինչեւ 25 օր միջոցի մէջ ամէնքը ելլեն տներնէն ուրիշ ազգի քիրայի տան:

(Շարունակելի)

ՍՔԷՅՅԻՆԿ ՎԷ ԹԷՆՆԻՍ

Թէվզի միւքեաֆաթ պիթէր պիթմէզ քէօյէ չըգտըլար :

Բէտէր վալիտէ վէ գըզ տահա էվլէրինի կէզմէզտէն էվվէլ, միսաֆիրլէր կէլտիյինի խապէր ալըրլար : Միսաֆիրլէրի պէքճի Բիէր գարըսը ժազլէն վէ օղուլլարը ժազ տըր :

Պու բէտէր վէ վալիտէ չօճուզլարընըն իսթիգալընըն թէմին իթմլք մագսատըլլա օնը մէքթէպէ կէօնտէրմիշ վէ լաթինճէ տէ էօյրէթմիշլէրտի :

Ժազ պաշընտա տէֆնէ թոճը վէ պօլ-թուզընըն ալթընտա տախի երւզիւ գըրմըզը վէ քէնարլարը եալտըզը միւքեաֆաթ քի-թապլարըլլա տօլու օլարազ մէքթէպտէն ալ-տէթ իթմիշ օլտուզուլտան, բէտէր վէ վա-լիտէ էվլատլարընըն թէրազընըն էվ սա-հիպլէրինէ կէօսթէրմէք իւզրէ օնը կէթիւ-միշ տիրլէր :

— Պօնթուր, Բիէր, նաճըլըն, տէր է-ֆէնտի :

— Պօնթուր, ժազլէն, նաճըլըն, տէր մատամ :

Պէօյլէլիքլէ միւքեալէմէ պաշլար :

Էֆէնտի վէ մատամըն լահանատան, հա-վուճտան, թալթուզտան, տանատան պահա իթտիքլէրի սըրատա, իքի չօճուզլար տա քէնտի արալարընտա գօնուշմազա պաշլար-լար : Հէր իքիսի տէ օն իւշէր եաշլարընտա բարլազ վէ տիրի կէօզլիւ, ճազիպէտար սու-րաթլը չօճուզլար տըրլար :

— Տէմէք օլույօր քի սէն չօզ չալըշմըշ-սըն ժազ, տէր Պօպ :

— Էլիմտէն կէլտիյի դատար չալըշտըմ, եա սէն :

— Պէն մի... պէն օ կիպի շէյլէրէ բէք էհէմմիյէթ վէրմէմ :

Կէնճ Պօպ ալազլարընը պիրի պիրի իւս-թիւնէ գօմուշ քէյֆիճէ օթուրույօր վէ քէօյ-լիւ չօճուզըն հալ ու ալթվարընը միւթէքէպ-պիրանէ սիւզիւյօրտը :

— Հէր նէ տէ օլսա մուալլիմլէրինիզ սի-զի թէքտիր իտիյօրլար օլմալը, տէյիլ մի :

— Թապիի տիր : Սէօզ սրամըզտա, պէն տէ օլուր թէնպէլլէրտէն տէյիլիմ... :

— Պու սէնէ հիշ միւքեաֆաթ ալտընըզ մը :

— Էլպէթթէ, վէ հէմ կիւզէլ միւքեա-ֆաթլար ալտըմ... իլք միւքեաֆաթըմ գը-լըճ օյուլընտան վէ ժիմնաստիքտէն... ի-քինճի միւքեաֆաթըմ աա եումիուզ օյու-լընտան օլաճագտը, ֆազաթ գսպահաթ պէ-նիմ տիր... ալամատըմ :

— Պու սալըշտըրտըզընըզ տէրսլէր եօզ տըր պիզտէ, տէտի ժազ, Պէն թէրճէմէտէն, քիթապէթտէն, իմլատան վէ հէնտէսէտէն միւքեաֆաթլար ալտըմ, Պազընըզ միւքեա-ֆաթլարըմա Մ. Պօպ :

Պօպ կէօզ ուճուլլա պիր աթֆը նազար իտէր :

— Էվվէթ կէօրտիւմ, ֆազաթ պուլար-տան սանա նէ ֆայիտէ :

— Նէ՞ ֆայիտէ մի : Պուլար պէնի թէշ-վիգ իտէրլէր :

— Թէշվիգ իթմէք իլէրի կէօթիւրմէք ի-չուլ պու կիւն պիր թէք պիր շէյ վար տըր :

— Օ նէ՞ իմիշ :

— Հէր հալտէ լաթինճէ տէյիլ տիր, լա-թինճէյէ պու կիւն էհէմմիյէթ վէրէն եօզ տըր... Թէննիս օյուլըն տըր :

— Թէննիս օյուլըն հանկիսի՞ տիր, տէր ժազ հայրէթլէ :

— Էվվէթ, թէննիս իլէ սքէթինկ :

— Սնլայամատըմ :

— Սքէյթինկ տէյօրըմ, ֆազաթ սէն էս-կի դաֆալարտան օլտուզուլտան պուլարը սնլայամազսըն : Պուլարտան սօնրա տա ֆուլթ-պօլ կէլիւ :

— Նէ՞...

— Ֆուլթ-պօլ, չազըն : Տահա հիշ պիր շէյտէն խապէրին եօզ տըր, կէօրիւյօրմուսըն քի ֆրանսըզճա սէօյլէմէյի էօյրէնմէք իլին լաթինճէնին ֆայտէսի եօզ տըր :

Ժազ սիւքիւթ իտէր... պու Պօպըն հա-լինտէն պիր շէյ անլայամազ :

— Սիզ չօզ ալիմսինիզ, էֆէնտի :

— Էօյլէ եա՞, հէմ տանս տա պիլիրիմ, եա... :

Իքի չօգուզլարըն միւքեալէմէսի չիֆթճի Բիէրին օղուլըն չազըրմասը իւզէրինէ միւն-գաթի օլտու :

— Ժագ, հայտէ օղլում, էֆէնտիյէ ա-
տիէօ տէ՛ տէ Ժողովրդապետ էֆէնտիյի կէօր-
մէյէ կիտէլիմ:

Պու իւչ քէօյլիւ միսաֆիրէրին կիթտիյի
սըրատա, ֆաթիլեա էֆրատը քէնտի արա-
լարընտա պէյսնը միւթալէա էսիյօրլարտը:

— Պու գատար գապա պիր չօճուղը օ-
գութմասը տիվանէլիք տիր, տէյօրտը է-
ֆէնտի:

— Աճէպա իլէրիտէ պէօյլէ պիր չօճուղը
նէ՛ հաքապիլիլէր, տէյօրտը մատամ:

— Եա ճահիլլիյինէ հիչ պիր տէյէճէք եօգ
տըր, տահա թէննիս, սքէյթինկ, ֆութ-պօլ
քէլիմէլէրինի պիլէ անլամայօր, տէյօրտը Պօպ:

* *

Զիֆթճիլէր վարդապետանոցըն գարուսը-
նը չալար վէ Ժողովրդապետ էֆէնտի թա-
րաֆրնտան գապուլ օլունուրլար:

Վարդապետ Ժագըն սէնասընտա պուլու-
նըր, վէ հոգեւոր, չալըչկան, թէրպիյէլի,
սատէ օլտուղընը թաատիկ իտէր:

— Բիէր, ինչալլահ պու չօճուգ իլէրի
կիտէր:

— Ինչալլահ, վարդապետ էֆէնտի:

— Էվ սահիպլէրինիգի կէօրմէյէ կիթտի-
նիգ մի:

— Իլք գիյարէթիմիգ օ օլտը:

— Աֆէրին ագիլլէրիմ, պօրճընըգ տա օ
տըր: Է՛ Ժագ, օղլում, Մ. Պօպ իլէ տէ գօ-
նուչտըն մը:

— Էլվէթ, վարդապետ էֆէնտի:

— Օ տա միւքեաֆաթ ալմը՛չ մը:

— Էվվէթ. վարդապետ էֆէնտի, գըլըճ
օյունընտան, Ժիմնասթիքտէն պիրէր միւ-
քեաֆաթ ալմըչ. եումրուգ օյունը միւքեա-
ֆաթընտա տա աֆսէսիք ալմըչ:

— Եումրուգ վէ գըլըճ օյունլարընտա՞ն
մը, եա՛ Րապիլի, եա լաթինճէտէն հիչ պիր
չէյ եօգ մը:

— Էլվէթ, վարդապետ էֆէնտի, տահա
պիր գաչ իսիմէր վէրտի քի անլայամատըմ,
պէլքի բումճա իտի:

— Սքէթի՛նկ մի տէտի:

— Թէմամ, վարդապետ էֆէնտի:

— Հէր հալտէ թէննիս իսմինիտէ վէր-

միչ օլմալը տըր:

— Էվվէթ օ իսմի տէ սէօյլէտի խաթ-
րմա կէլիյօր:

Վարդապետ կէօղլէրինի կէօյլէրէ տօղրու
գալտըրարագ ա՛հ չէքիյօրտը:

— Զալալլը՛ չօճուգ, տահա տօղրուսը,
պէտպախթ անա պապա, տէյօրտը:

— Բիէր, Ժագին վէ Ժագ պիր չէյ ան-
լայամայարագ վարդապետին եիւզիւնէ պա-
գըպ տուրույօրլարտը:

— Իհթիմալ սիգ պու իսիմէրտէն պիր
չէյ անլամայօրսընըչ, տէտի վարդապետ,
թէննիս, սքէյթինկ, ֆութ-պօլ, պունլար
օյունլար տըր, էյլէնճէլէր, վազըթ կէչիրէ-
ճէք պօչ շէյլէր տիր...:

— Էօյլէ իտէ Մ. Պօպ չալըչմայօր մը,
տէտի Ժագ հայրէթլէ:

— Խայըր, էվլատըմ:

— Էպէվէյնի նիչին օնը իճպար իթմէ-
յօրլար:

— Էպէվէյնի՛ մի. էպէվէյնի՛ մի, տէտի
վարդապետ ա՛հ չէքէրէք. օնլար տա քէնտի
քէնտիլէրինի ագընթըյա վէրիյօրլար: Զէն-
կիլիլէր ալէմինտէ պու կիւն գանն օլունու-
յօր քի իսթիգպալը թէմին իթմէք, իլէրի
կիթմէք իչուն Ժիմնաստիք, տանա, թէն-
նիս վէ սայիրէ պիլմէք քիֆայէթ իտէր:

Սօնրա, վարդապետ սէսինի եիւքսէլտէ-
րէք տէտի:

— Ժիմնասթիք, սրօր, օյուն վէ էյլէն-
ճէլէր պիր իչէ եարամագլար. գէմանըմըգտա
էպէվէյն քէնտի էվլատլարընը պու կիպի
չէյլէրլէ թէճհիլ իտէրէք միւպարէգէյի հա-
յաթա սալը վէրիյօրլար: Հէյհաթ, պու սի-
լահլարլա անճագ ըիւյա ալէմինտէ իհրագը
ղալէպէ իտիլէպիլիլը վէ այնի գէմանտա,
ճիտտիլէթլէ միւճէհէզ օլանլար թէմինի
մուգաֆֆարիլէթ իտէրլէր...:

«Աֆէրին, Ժագ, գիհնիի իլմիլէ տօլ-
տուրտըղընտա պէօյլէք ագըլլըլըգ եարմըչ
օլույօրսըն...»

«Արսլան իլէ սիվրի սինէյին մասալընը
տէր խաթըր իտիյօրմըսըն... այնի հալ հէր
կիւն իչիւն թէքէրիւր իթմէքտէ տիր.
արսլան թէչպիհ իտիլէն գուվլէյի պէտէնիյէ

զէվահիրի անվալ, հէր կիւն իշիւն սիւրի սինէք հիւքմիւնտէ թուրուլան ֆիքրի թէ- շէպպիւս, իւմ... թարաֆընտան մաղլուպ իտիմէքտէ տիրոյ»

«Ահ, ֆիքիր, ֆիքիր... պաշտապիր բարչա ֆիքիր օլմալը, գալպաշ մէթին գա- նաթլար պուլընմալը, իշթէ պու սայէտէ տիւնտայը ֆէթհ իթմէք... սքէյթինկ, թէն- նիս, տանս գահրամանլարընը մաղլուպ իթ- մէք դապիլ օլուրոյ»

«Կիւն կէլէճէք քի Պապըն էպէվլինի եանըմը օլտուգլարընը անլայաճաք վէ քէն- տի քէնտիլէրինէ տէյէճէքլէր. «Եանըմը- չըղ...» Իշթէ պու կիւն քէնտի էլլէրիլէ, պիր կիւն ինքայի հիւքիւմէթ իտէճէք օլան թաթըն թէմէլլէրինի թաթիւլ իտիյօլարոյ»

* *

Պու աղըր քէլափար իւղէրինէ միւթէ- սիր օլարադ միւֆարադաթ իտէն չիֆթճի այիլէսի կիթաիքտէն սօնրա, ժողովրդապետ քէնտի քէնտիինէ չու միւթալէայը իտի- յօրալը.

Ինսան էօմրիւնիւ պիր օլուն թօրը կիպի աթաճադ օլուրսա, չըզկըտան չըգաճաղընա, վէ բաթէն թէքլէրինին իւղէրինտէ տօլաշ- մաղա ալըլըրսա, հէր հալտէ պաշը ալճուիւպ- տէ միւպարէզէյի չայաթտէ պիր կիւն բէրի- շան սուրէթտէ տիւշէճէյինէ չիւպհէ իթմէ- մէլի:

ԵՕԹՆԵԱՎ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻ

ՀԱՂԵՒՈՐ ՄՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ“ ԳՐԹԷՆ

Դիւլ Ա.—Դլ. ԽԻ. —Դասասանի եւ մեղաց պատիժ.
ՈՅՐԱՆՈՎ ՎՐԱՅ:

(Շար.)

Պիտի չգտնուի մոլորիւն մը՝ որ յունեկայ իրեն յատուկ անցանքը:

Հոն հպարտներն ամեն ամօրով պիտի շնորհին, եւ ազատները ամենաքաջաւ կարօտութեամբ պիտի ծառա- պին:

Հոն պատժոյ մէջ ժամ մը աւելի ծանր պիտի ըլ- լայ, քան հոս հարիւր տարի՝ ամենաճանր աշխատե- րեան մէջ:

Հոն դասապարտներն յիսյ յունա հանգիստ մը, միսիրարտիւն մը. միւնդիւն հոս երբեմն դադար կ'ըլ- լայ աշխատութիւններէ, եւ կը վայելեմք քարեկամաց սիրտիւնը:

Հի'մա հոգ ըրէ ու զոյոս մեղսերուդ վրայ, որպէս զի դասասանի օրը սպասեմք ըլլաս երանեալներու հետ:

Որովհետեւ ան ասեմք աղապարս մեծ համարձակու- րէամբ պիտի կենան՝ իրենց նեղաց ու զրկողներուն զիմացը:

Ան ասեմք դասերու պիտի նստի այն մարդը, որ հի- մա խոնարհաբար կ'ենթարկի զիմքը մարդոց դասա- աններուն:

Ան ասեմք մեծ վստահութիւն պիտի ունենայ աղապար- ար խոնարհը, եւ հպարտն ամենուս պիտի զարհուրի:

ՍՈՒՐԲ ԲԵՌՆԱՐԻՈՍ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Այնուհետեւ ինքզինքը տուաւ այն բողոքունչ և հոգեկեց քառուկութիւններուն, որ իր անունը այն- քան հուշակեցին Սկսաւ քառուկել Շալոնի, Ֆլան- տայի և Բարիկի մէջ, Իր խօսքը այնչափ ազդու էր որ աշխուհականները, գիտականները ամենէն աչքի զար- նոյլ երկասարգները աշխարհէ կը հրաժարէին և Գլէրվոյ կը դիմէին: Այս աբրալարանին մէջ նորն- ծանկուն թիւը մինչեւ 600-ի հասաւ: Եւ որովհետեւ հետզհետէ նորեր կու գային, դանտք ընդունել կա- ճեալու համար հարկ եղաւ վանքը մեծցնել, զա- նոնք աւելի քովէ քով տեղաւորել, և վերջապէս զա- նոնք խուճա խուճա ամէն կողմ զրկել, ըստ բուռն թախտիճանքներուն եպիսկոպոսներու և սեպուհնե- րու, որ կը բաղձային տեսնել վանոնք իրենց թեմե- րուն և երկիրներուն մէջ: Քիչ ժամանակէն Գլէրվոյ վանքը մայր եղաւ ուրիշ եթմանաւուն վանքերու ուր միեւնոյն ճշգրտութեամբ կը պահուէր Սուրբ Բենե- դիկտոսի կանոնը: Միայն Ֆրանսան չէր որ մասնակ- ցեցաւ այս օրհնութեան. Սալոյան, Իտալիան, Սի- կիլիան, Սպանիան, Բուրգունդալը, Անգլիան, Սկո- տիան և Գերմանիան ալ փութացին Սուրբ Բենեդի- քոսին վանքեր տալ: Եւ իր համբաւը աշխարհ հըռ- չակաւեցաւ ծովերէն անդին, որ բարբարոս և անհա- լատ ազգերն իսկ իրմէ կրօնաւորներ կ'ուզէին, տնոնց ձեռքով հաւատքի լոյսը և լաւ ապրելու համար պէտք եղած բաները սորվելու համար:

Սուրբը՝ երբ տաքեալներ կը զրկէր հիմնարկու- թիւն մը ընելու համար, եթէ մարմնով անոնց հետ չէր երթար, հոգւով կ'ընկերանար անոնց. և Աստուա իր հրաշալի բարութեամբը անոր կը յայտնէր անոնց մէջ անցած դարձածները և անոնց հանգիստած բա- րեք կամ շարիքը. այնպէս որ երբեմն Սուրբը անոնց տղաբարբութիւններ կը գրէր այնպիսի պակասու- թիւներու նկատմամբ, զորոնք ոչ ոք կրնար իրեն յայտնած ըլլալ:

Պէտք է այժմ՝ դիտել զայն ընդհանուր Եկեղեցի

ցւոյ ընդարձակ ասպարէզին վրայ, ուր երեւան կու գայ խումբ մը ամբարտաւան հերձուածողներու կողմէ յարձակում կրող Քահանայապետին իրաւունքները պաշտպանելու համար: Իննովկենտիս Բ., վտարուելով Անակղետու Բ.ի կողմէ, ապաստանեցաւ Ֆրանսա, որ միշտ հալածուած Քահանայապետներու ապաստանարանն եղած է: Ս Բեռնարդոս էգամբի ժողովին մէջ ընդունել տուաւ զայն Ֆրանսայի և ապա Անգղիոյ, Իննովկենտիս անկէ Ռէնս գնաց, ուր ուրիշ նոր ժողով մը գումարեց Եկեղեցւոյ գործերուն համար, ապա գնաց Լիէժ, ուր Լիէժ Բ. կայսեր հետ բանակցութեան մտաւ: Այս ամէն պարագաներուն մէջ չէր կրնար թոյլ տալ որ Բեռնարդոս վարկեան մը իսկ իրմէ հեռանայ, և կ'ուզէր որ կարգիւղական ժողովներուն մէջ Ֆրանսաւորներուն հետ բազմի: Այս կերպով ամենուրեք մեծ ծառայութիւններ ընդունեցաւ անկէ: Որովհետեւ Ռէնսի մէջ սուրբը ամբողջ ժողովին հոգին եղաւ, հոն ամէն բան իր խորհրդով կարգադրուեցաւ: Լիէժի մէջ, երբ կայսրը կ'ուզէր հերձուածէն օգտուելով տիրանալ Եկեղեցական պաշտօնէից անուանման իրաւունքին, ինք անտեղիտայի կերպով ընդդիմացաւ անոր այս ապօրինի յաւակնութեան, և անոր հասկցաւ թէ Քահանայապետը ճանչնալը փրկութեան համար կարեւոր պարտականութիւն մըն է և ոչ թէ անտարբեր բան մը, որուն համար հնար ըլլայ ըստ կամի պայմաններ դնել:

Լիէժէն դառնալուն՝ Ն. Սրբութիւնը ուզեց անձամբ այցելել Գլերվոյի վանքը: Կրօնաւորները անոր առջեւ ելան փայտէ խաչով մը և մաշած դգեսաներով: Այն եղանակը որով կը քալէին, առանց աչքերնին վեր վերցնելու, կամ ասդին անդին դարձնելու հռոմէական պերճութիւնները դիտելու համար, արցունք հոսեցաւ Ն. Սրբութեան և իրեն ընկերացող բարձրաստիճան եկեղեցականներուն աչքերէն: Քահանայապետը, իր բոլոր պարտականութիւններով վանքին մէջ ճաշեց: Սրբազան Նոր ուղիւ ձուկ մըն ալ հանուեցաւ, իսկ միւսներուն մի միայն բանջարեղէն արուեցաւ: Մատուցուած գինին ընտիր չէր, իսկ հացը սեւ էր: Այսքան աղքատիկ ճաշ մը, որ այն կրօնաւորներուն առաքինութիւնը կը յայտնէր, աւելի հաճելի եղաւ այս սրբասէր հիւրերուն քան մեծ իշխաններու կողմէ արուած մեծածախս խնջոյքները: Եւ, թէեւ Գլերվոյի մէջ մի միայն մերկ պատեր, փայտէ կահեր և ոսկիէ թափուր խորաններ տեսնուէին, ելլելու ատեն ստիպուեցան խոստովանել թէ հոն կը գտնուին ճշմարիտ հարստութիւնները:

ՆՈՅՆՄԲԵՐ 24ին կաթողիկոսարանի սրահին մէջ Կ. Պատրիարքական Փոխանորդ Արհի. Ռոքօսեան Արքեպիսկոպոսի նախագահութեամբ դումարուեցաւ Եկեղեցական ժողովը

և միաձայն հաւանութեամբ Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց Բերիայ Արքեպ. Արհի. Սայեղեան Օգոստինոս Գերապայծառը:

Արդէն նախապէս Եկեղեցական ժողովին առաջարկին և Կրօնից Տեսչին յանձնարարութեան համեմատ, կառավարութենէ նշանակուած յատուկ Ընտրական ժողովը, որ գումարուեցաւ Նոյ. 22ին, իր քուէն կեդրոնացուեցաւ էր Ն. Արհիպապատուութեան վրայ:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՔ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԱ ՍՐՏԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒՄԵ
ՔԱՀԱՆԱՑԱԿԱՆ ԵԿԵՍՏՐՈՒՅՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՍ ԱՂՔԱՏ ՏՂԱՅՈՑ
ՈՒՂԱՓԱՌ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

1. Եղբայրակցութեան նպատակն է մեր հասարակութեան աղքատ տղայոց զլիաւորարար ճշմարիտ կաթողիկէ կրթութիւն մը տալ ըստ սահմանադրութեան Ազգային Սիւնհոգոսի, թեմական քահանայից ձեռքով, ժամանակիս պահանջած լեզուաց և գիտութեանց ուսուցմամբ:

2. Եղբայրակցութիւնս ուղղակի Կիլիկիոյ Կ. Պատրիարքին իշխանութեան ներքեւ դրուած է և անոր հոգեւոր օրինաւոր իշխանութեամբ պիտի վաւերացուի Եղբայրակցութեանս ներքին Կանոնագիրը:

3. Եղբայրակցութեանս անդամները կրկին են. Պատուոյ և գործօն անդամք: Առաջին զասակարգին կը պատկանին Կիլիկիոյ Պատրիարքութեանս որ եւ է քահանայ կամ աշխարհական, որոնք կ'ուզեն սատարել Եղբայրակցութեանս քարոյական և նիւթական օգնութիւններով: Իսկ գործօն անդամք են այն քահանայք որ ունենալով սուսնաձիւն փափաք զբաղելու փոքր տղայոց ուղղափառ դաստիարակութեան՝ կ'ուզեն նուիրել իրենց քահանայական եռանդը, հանձարն ու հրմտութիւնը, Յիսուսի Ամենասուրբ Սրտին այս ամենահաճելի ծառայութեան, զասախօսելով տղայոց կամ կառավարելով Եղբայրակցութեանս պատկանող ուղղափառ դպրոցներ:

4. Եղբայրակցութեանս գործօն անդամոց թէ՛ վարչութեան և թէ՛ անոնցմով կառա

վարուելիք տղայոց համար պիտի պատրաստուին ներքին Կանոնագրութիւնք ըստ հոգւոյ Ազգային Սինհոդոսի:

5. Եղբայրակցութեանս առաջին գործին անդամ գրուող քահանայք հիմնադիր պիտի անուանուին և ասոնք պիտի ընտրեն իրենց մէջէն առաջին անգամ Եղբայրակցութեան Մեծաւորը վարդապետը վեց տարուան համար, որ ըստ օրինի պիտի հաստատուի Կ. Պատրիարքէն: Հետեւեալ ընտրութիւնք մեծաւորաց պիտի ըլլան ըստ Կանոնագրութեան:

6. Եղբայրակցութեան Մեծաւորը անմիջապէս պիտի կազմէ Վարչական Ժողովը իր պաշտօնեաներովը և խորհրդականներովը, որուն ինքը պիտի նախագահէ իրաւամբ:

7. Եղբայրակցութեանս գործօն անդամք սկսեալ որոշեալ ժամանակէ մը, ի միասին պիտի բնակին որ ամենակարեւոր է տղայոց դաստիարակութեան գործը յաջողութեամբ և անթերի յառաջ վարելու համար, և որով այս բարերար գործը կէտ նպատակի ունեցող քահանայական հասարակութիւն մը կազմուած պիտի ըլլայ: Ապահովապէս Աստուծոյ նախախնամութիւնը զիրենք ըստ ամենայնի պիտի հոգայ:

8. Եղբայրակցութիւնս՝ քահանայ անդամներէն զատ պիտի կարենայ ունենալ նաև աշխարհականներէ գործօն անդամներ, որոնք միայն իւրեւ Եղբայր (frère) կրնան ընդունուիլ, պայմանաւ որ ասոնք տղայոց դաստիարակութեան նուիրական գործին համար անձնուիրութեամբ աշխատելու կոչոււմ, դասախօսելու և դաստիարակելու արհեստին մէջ բաւական ընդունակութիւն ունենան, միանգամայն տրամադրութիւն՝ Եղբայրակցութեան կանոնները անթերի պահելու: Ասոնք ազատ են ուղած ժամանակնին Եղբայրակցութենէ ելլելու:

9. Եղբայրակցութեան գործօն անդամակցութենէ որ և իցէ պատճառի համար բաժնուիլ ուզող քահանաներն ալ պիտի կարենան ուղած ժամանակնին ներկայացնելու իրենց հրաժարականը, և հրաման ընդունիլ Կ. Պատրիարքէն: Նոյնպէս Կ. Պատրիարքը ազատ է իր ուղած գործօն անդամը Եղբայրա-

կցութենէ դուրս ուրիշ պաշտօնի կանչելու:

10. Ի սրտէ կը փափաքինք և կ'աղօթենք որ մեր հասարակութեան մէջ ճշմարիտ կաթողիկէ դաստիարակութեամբ և ողջամիտ սկզբունքներով առգորուած ուղղափառներ պատրաստելու, Աստուծոյ փառաց, Ս. Հոռմէական Եկեղեցւոյ պայծառութեան, հոգւոց փրկութեան և հետեւապէս մեր սիրելի հասարակութեան բարօրութեան անհաւաք անհրաժեշտ և օգտակար եղող այս Եղբայրակցութեանս հաստատուելուն և հետագհետէ բարգաւաճելուն համար Մեր առաքելական կղերին մէջէն զանուին իրենց քահանայական անձը զոհողութեամբ նուիրող գործօն անդամներ: — Փափաքողք կը հրաւիրուին զիմն անձամբ կամ պրով եկեղեցական իշխանութեան:

† ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԳ. ԹԵՐԱԶԱՆ

Կ. Պատրիարք Կիլիկիոյ

Կ. Պոլիս, Բերս, 15 Նոյ. 1914

ԱՃԱՅԻՊ ՆԷՃԱԹ

1

Մատամ տը կրիւնօ մալիք օլտուղը կիւզէլ սայֆիլէսինտէ միւքէտտէր վէ միւնֆէրիտանէ պիւ հայաթ իմար իթմէքտէ իտի. միւնէլլիմ վէֆիաթ հէկտիկէրինի միւթէագիպ կէլէրէք անըն սաաաթէթինի մահվ ու խարապ իթմիլտի. Իքի սէնէտէն պէրու էօլլիմ անըն չէֆագաթլա սէվմէքտէ օլտուղը զէվճինի էլինտէն գարմըշտը. իւչ կէնճ էվլատլարը բէֆագաթլըլա բէք սէվկիլի օլան պու զէվճին ճէնապէ ալայընը թէագիպ իթմիլ վէ էրթէսի սէնէ չօճուզլարընտան զիտտէսիլլէ սէվիմիլ վէ հագզլարընտա կիւզէլ իւմիտլէր պէսլէն. մէքտէ օլան իքի էրթէք էվլատը չիչէք խասթալըղը եիւզիւնտէն վէֆաթ իթմիլլէր իտի. Գատընճըղաղ օ իւչ մէղարլար իւզէրինէ դարս իթմիլ օլտուղը չիչէքլէրի սըզճա կէօզ հաշլարըլա սուլամաղա կիտէրտի. Պու հիքհաօ յէնին պիզի նազլ իթաիկի սէնէնին իպթիտալարընտա, միւթէատիտ սէնէլէրտէն պէրու խըտմէթի ասքէրիէսինի իյֆա իտէն եէ-

կեանք մալիք օլտուղու պիրատերի, ճէսուր զապիթ, վաթան ուղուրունա հարպ իտէրէք մուղաֆէրիյէթլէ վէֆաթ իթմիշ օլտուղունուն միւնլլիմ խապէրինի ալմըշտը, Իշթէ պու սօն զայպ, ֆէվգէլատէ օլան էլէմ վէ քէտէրինի թէմամլայօրտը, քէնտիսինէ պալան սէքիզ տօգուզ հաշլարընտա վէ Մէլանի նամընտա սէվլիմի քիւլիւք պըզը արզ իւզէրինտէ մալիք օլտուղու եէկեանէ թէսէլլիսի իտի:

Պու չէֆագաթլը վալիտէ, քէրիմէսինին մուալլիմէսի օլմաղը արզուլամըշտը, պիր կիւն թէնճէրէնին հանըպընտա վէ իշ մասաւընըն էօնիւնտէ օթուրմուշ վէ Մէլանի իսէ ալագտա օլարագ թէհիպը ախլաղը մուճիպ օլան պիր բարչա պրաաթ իթմէքտէ իքէն գաբու աշըլտը վէ մէհարէթսիզ աթվարա մալիք պիր հապանճը իչէրի տախիլ օլտու: Պու զսթ ճէպլինտէն պիր քեսաղլտ բարչասը չըգարարագ մէրհում Մօսիէօ տը Կրիւնօնըն քէնտիսինտէն ագտ իթմիշ օլտուղու էսկի պիր տէնլին թէէտիյէսինի թալէպ իթմէյէ կէլտիկինի սէօյլէտի. իքի պին էքիւլիւք (100 լիրա) էնէմիյէթսիզ պիր տէնտէն իպարէթ տիր տէյօրտը:

Մատամ տը Կրիւնօ տէյնը մէզքիւրի հագիգաթա զիատէսիյէ մուղայիր պուլտը, զիրա զէվճի զէմանը հալաթընտա պու պօրճտան քէնտիսինէ հիշ պահա իթմէմիշտի: Պունտան սարֆը նազար, տայլին սըֆաթըլտա կէլէն պու զաթըն աթվար վէ հարէքաթը վէ էլպիսէսի պու գատար քիւլլիթլի պիր մէպաղը իգրազ իտէճէք պիր քիմնէնին հալլինտէն զիյատէ քէնտիսինի պիր սէրսէրիյէ պէնզէտիյօրտը: Մա մաֆիյ պիչարէ պասըն բէք շաշըրտը, թէսատիւֆէն պու էսնասէ խանէ տախիլինտէ միւսթախտիմինտէն քիմսէ պուլունմայօրտը: Օտա խըզմէթճիսի գատըն, էօլիւմ տէրէճէսինտէ խաաթա օլան վալիտէսինի ճիւլտը շէհիրտէ զիյարէթ իթմէք իւզրէ մէկուրնիյէթ թալէպ վէ իսթիսալ իթմիշ վէ արապաճը իսէ անը կէօթիւրմիւշտի. տիկէր խատէմէլէր տախի օթը տէրանպար իթմէթ իւզրէ մէրաատա չալընագտա պուլունույօրլարտը: Մատամ աը

Կրիւնօ քէրիմէսինէ խաարէ միւտիւրիւնիւ չաղըրմաւընը սէօյլէտի. խաարէ մէմուրու օլան պու իսթիյար, հէման կէլէրէք, եէկնա. գարտա բուսուլանըն հալան վէ իմզանըն տախի սախթէ օլտուղունը պէյան իթտի. Եապանճը սէտաւընը կիւքալէլալէք, տէհչէթլի քիւֆիւրլէրլէ մէրհում մօսիէօ տը Կրիւնօ հաղղընտա բէք շիտտէթլի վէ իֆթիրա. քիտրանէ իթթիհամաթտա պուլունտը: Տուլ գատըն Մէլանինին պու մէքրուէ քէլամը իշիթմէսինի արզու իթմէտիկինտէն պաղչէյէ կիտիպ կէզմէսինի էմր իթմիշտի:

Պու էսնատէ հապանճը հէրիֆ բէք ուղուն վէ բէք գարընը պիր հիքեայէ անլաթմաղա պաշլամըշ վէ պու սուրէթլէ մօսիէօ տը Կրիւնօնըն կէնճիկինտէ * * * տար իւլ ֆինուտա թահսիլ իթմէքտէ իքէն զէվք ու սէֆաւընը իսթիֆա իթմէք իւզրէ մէպաղը մէզքիւրիւ իսթիպրազ իթտիկինի իղահա չալընըյօրտը: Նիհայէթ իսթիյար խաարէ միւտիւրի սապընը զայպ խտէրէք. «Չէքիլիսիզ, սիզ պիր միւֆթէրի վէ հիլէքեարտան պաշպա պիր շէյ տէյիլսինիզ, էկէր պէսիմ մէրհում էֆէնտիմ սիզէ օն էքիւ պիլէ մէտհուն պուլունմուշ օլտա իտի, սիզ՝ էշէտտը իթթիեսճընըզ օլան պու բարալը չօգտան պէրու անտէն թալէպ իթմիշ օլտուրընըզ. անըն վէֆաթընտան իքի սէնէ սօնրայա գատար լնթիզար իթմէզ իտինիզ» տէմիշտի:

Պագաթ հապանճը հէրիֆ թաիէյի տէյն իտիւմէսինտէ խարար իթտիկի իչին խաարէ միւտիւրիյէ պունըն արասընտա շէտիտ պիր միւնաղաա պուհուր իթմիշտի: Մատամ տէ Կրիւնօ պու զաթը գաբույա գօյտուրմագ վէ եա թէվգըֆ իթտիրմէք իչին խըտմէթճիլէրինին օրատա պուլընմալսրընը չօգ արզու իտէրտի: Նիհայէթ հէրիֆ աալիէյէ գատար անը թագիպ իտէճէկինի թէհուտ իտէրէք, բիւր հիտտէթ չէքիլմիշ գիթմիշտի: Հէրիֆին աղիմէթինտէն սօնրա Մատամ տը Կրիւնօ վապաալը մէզքիւրէտէն տահա բէք միւթէէսիիր օլտուղու հալտէ, չօսուղունա պիլլէշմէք իւզրէ պաղչէյէ էնտի, անը հէր թարաֆտա պէյուստէ եէրէ արատը: Փագաթ քիւլիւք Մէլանի զայպ օլմուշտը:

Պաղչէնին ուճուհտան էրէյի սիւրաթլը պիր ըրմագ կէչէրտի, իշթէ անըն սարպ սահլինտէ չօճուղըն ումումիյէթլէ չիչէքլէրինի սուլամագ իչին իսթիմալ իթտիկի քիւչիւք սուլաղընը միւշահէտէ էթտի. պիչարէ վալիտէ խէվֆ ու տէչչէթ իչինտէ պալըլմագ տէրէճէսինէ կէլմիշտի: Թամ օ էսնատէ օ թարաֆլարտա գօյունլարը կիւտէն պիր քիւչիւք չօպան գօշարագ կէլտի վէ Մէլանինին խասըն շարպատընը վալիտէսինէ կէթիւրտի. պու կէնճ չօճուք շարգանըն սու կիւզիւնտէ սէպի իտէրէք ըրմաղըն քէնարընտա պուլունան չալը տալլարընա թագըլտըղընը վէ անը իհաթա իտէն կիւզէլ մալի գօրտէլտան՝ քիւչիւք հանըմըն օլտուղունու իսթինթամ ճլէտիկինի պէյան իթմիշտի:

Վալիտէսի սարտարագ վէ էլլէրինի կէօյէ տօղլու գալտորարագ:

— Եա Բապպ, աճապա էվլալմըն ըրմաղա՞ մը տիւշտիւ, տիյէ հալլըրտը:

Քիւչիւք չօպան ալլալարագ:

— Հէյնաթ, գօրպարըմ քի քիւչիւք պիչարէ հանըմ ըրմագտա պօղլուտու. պագընըլ մատամ, սուլաղըն պուլունտուղու մահալտան իթիպարէն սուհուն սահլինէ գատար օթ չիյնէնմիշտի. վահ էյի Մէլանի, նէ գատար թէէսիւֆ իսիյօրում, տահա տիւն ազչամ պանա զայէթ կիւզէլ էքմէք բարչասը կէթիւրմիշտի, տէտի:

Ձէվալը վալիտէ հալլըրարագ:

— Ահ, գօշ, չապուգ գօշ, ատամ չաղըր, պէլքի գըղըմը թախիս էթմէք իչուն տահա վագըթ տրը:

Այնը զէմանոտա քէնտիսի աէ գօշարագ միւտիւրէ կիթմիշ վէ անա քէմալը թէէսիւրլէ:

— Մէլանի զայպ օլմըշ, Մէլանի ըրմաղա տիւշմիւշ, տիյէ սէօյէմիշտի:

Պիւթիւն քէօյ խալը չօճուղը արամագ իչիւն գօշտը իսէտէ ֆագաթ պիւթիւն թէհարրիյաթ ֆայտէսիլ գալտը:

Օ վագըթտան պէրու զէվալը վալիտէ կիճէ վէ կիւնտիւզիւնիւ քէտէր վէ էլէմ իչինտէ իրար իթմիշտի. մութթասը. Հէյնաթ, սէվկիւլիւ զէվճէմ վէ իւչ էվլալա-

ըմըն էլլէրիմէն գալտըրար. պիրտէրիմ էճնէպի թօքրաղընտա մահվ օլտու. ալլէմտէն, պիւթիւն սէվկիւլիւ լէրիմտէն մէթրուք, հալընըլ պաշըմա թօքրագ իւզէրինտէ պէն գալտըմ, մալիք օլտուղում սէրվէթ պանա հիչ պիր լէզէթ վէրէմէզ. պիւթիւն տիւնեա նաղարըմա պօշ կէօրիւնիւյօր, տէյօրտը:

(Մապասի վար)

Միւքերճիւմ
ԳէՌՐԳ ԳԱՍԱԳԵԱՆ

ՍԵԼԵԻԱՅԼՔ

Մ Տ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Հրէշ մը կայ, զոր պէտք է բռնել, ջախջախել, փռհացնել, չքացնել...:

Անիկայ անգլամ մըն է, կեղծաւոր մը, վատ մը որ ստէպ խօսքեր կը դառնայնէ, խօսակցութիւններ կ'ապականէ, համբաւներ կ'եղծանէ, գոյութիւններ կը թռնաւորէ:

Չարախօսութեան եւ զրպարսութեան ոգին է այն: Չարախօսութիւնը չի կայանար մի միայն մեծ յանցանքներ առանց հարկի յայտնելու մէջ:

Զրպարսութիւնը չի կայանար լոկ գողութիւններ կամ մարգատապանութիւններ հնարելու մէջ:

Կան չարախօսիւլ, զրպարսիւլ ինչ ինչ եղանակներ, որ աշխարհի մէջ առանց դժուարութեան եւ նոյն իսկ հաճոյքով կ'ընդունուին:

Կեանքաւոր գաղափր երբեք չի համարձակիր դիմացէն իսաճեցուլ: Այնքան վատ է ան որ չի կրնար դիմակը վար առնուլ: Անոր իժային լեզուն երբեք համարձակ չի չչիւր եւ չ'ըսեր, օրինակի համար:

Այս ինչը (անունովը) սապէս քրած է... Այնպէս ըստայ:

Այն ինչը (անունովը) նապէս խօսած է... Այն ինչ ընդր, այս ինչ օրը, սա ինչ պարագաներուն մէջ: Ես ականջովս լսեցի:

Անիկայ մէջտեղ կը նետէ խորհրդաւոր անձնաւորութիւն մը եւ անոր հոտին կ'ապաստանի. այս անձնաւորութիւնը անմանօք մըն է, ինչպէս կը տեսնուի սա խօսքերուն մէջ.

Կ'սուի... Ինձի քուեցու...

Եթէ գիտնայիք ինչ որ ինձի քուեցու...

Կը հաստատուի թէ Տիար Բ...

Կը հաստատուի թէ Տիկին Փ...

Վասնելի աղբիւրէ կը ծննդոցի թէ Օրիորդ Յ:

Կը հատկանա թէ, այս ամէն յանդուգն խօսքերուն մէջ, հրէշը վախնալու բան մը չունի երբեք. սրովհետեւ եթէ սուտը երեւան գայ, պա-

տառխանատուութիւնը կ'իյնայ անձանօթին վրայ... Գնա՛, փնտռէ գտի՛ր Պարոն Անձանօթը, որ առաջին անգամ անուանարկիչ յայտնութիւնը ըրած է։ Եւ ստիպէ՛ զինքը, եթէ կրնաս, որ քեզմէ յափշտակածը ետ դարձնէ։

Ահա այսպէս այս՝ երեւութաբար աննշան կ'ըսուի բառով, այն՝ զոր ես հրէշ կ'անուանեմ — եւ առանց չափազանցութեան կրնամ այսպէս որակել չար լեզուները — կը խել երիտասարդութիւնէն աւելորդ արժանապատուութիւնն եւ ուրախութիւնները, ընտանիքներէն անոնց համբաւը, սիրող սրտերէն անոնց դողոր վտահուլութիւնը։

Այս ամէն աւերները կը գործէ առանց արտաքուստ բան մը երեւցնելու։

Եթէ խաճէ, պատճառը՝ անմտաբարութիւնն է։

Եթէ լացնէ, ա՛ն, խնդարոյ համար էր։

Եթէ սպաննէ... մեկն կ'անցնէ՛ր որ միեջեւ հոն պիտի հասնէր։

Աղարտուած համբաւներ, խղուած դաշինքներ, կորսուած ապագաներ, դժո՛խք կասկածներու, երկպառակութիւններու եւ ատելութիւններու ահա՛ ստուգիւ հրէշային գործ մը։ Շատ անգամ հետեւանքն է այս՝ զնազանար խօսքի մը, զոր քրիստոնէականք ուղած են լսել եւ կրկնել։

Ո՛վ պարկեշտ եւ օրինասէր ընթերցողներ, ձեր զորոյցներուն մէջէն վտարեցէ՛ք չարախօսութեան եւ զրպարտութեան հրէշը։

Երբեք մի՛ արտասանէք սա կեղծաւորական խօսքը, կ'ըսուի. եւ խորհեցէ՛ք որ թերեւս անիրաւ կերպով ընտանիքի մը անպատուութեան պատճառ ըլլայ այն։

Կեցողցէ՛ք, անմիջապէս, դայն արտասանողը եւ հարցուցէք չոր կերպով. ո՛վ է այդ Անձանօթ խորհրդաւոր անձնաւորութիւնը։

Ձգուշացէք հաւատք ընծայելէ կ'ըսուի սուրհանդակով ձեզի հասած լուրերուն, որոնց տառնին ինը առտ է։

Եթէ խօսակիցը պնդէ, զայրանալով մը պատառախանէ՛. Այսքան ծանրակշիռ բաներ մեքսեղ համոզող պէտք է որ զանոնք ապացոյցներով հաստատէ. հաստատէ՛ զանոնք, ապա թէ ոչ զեզ անուանարկիչ կը համարիմ։

Ո՛րքան զնազանար, որով եւ յանցադարտ թեւեւութիւններ պիտի պակսէին եթէ մարդիկ հետեւէին այս կանոնին, զոր կը պարտադրէ ոչ միայն քրիստոնէական սէրը, այլ նոյն իսկ պարզ ուղղաւորութիւնը։

ՀԱՅՐ ԵՒ ՄԱՅՐ

1. Գրիստոնեայ ընտանեաց մէջ հայրն ու մայրը ստէպ կը մտածեն իրենց մեծ պարտականութիւններուն վրայ։

2. Ձերար կը սիրեն աննուագ սիրով։

3. Ձերար կը յարգեն իբրեւ սրբանուէր տաճարներ։

4. Իրարու կ'օգնեն իրենց աշխատութեան մէջ։

5. Իրարու պակասութիւններու կը համբերեն։

6. Այրը բարեացակամութեամբ կը հրամայէ, կենը արժանապատուութեամբ կը հնաշխդի։

Մատակարարութեան մասին երբեք չեն կըռոււիր... Ամպեր մը երեւին թերեւս, բայց փոթորիկ ոչ երբեք։

7. Իրենց զաւակները տեսնելով իրարու կ'ըսեն. «Ասոնք հոգիներ են զորոնք երկինք առաջնորդելու ենք»։

8. Ձանսք միկրտել Վու տան առանց յապաղելու։

9. Առանց հարկի անոնց սնուցումը վարձկաններու չեն յանձնէր։

10. Անոնց կը սորվեցնեն Աստուած ճանչնալ առաջին ժպիտին հետ։

11. Ձեն տրամիր անոնց բաղմանալը տեսնելով, Աստուած կ'օրհնէ բաղմանալով ընտանիքները. երկիրը բուսական ընդարձակ է եւ երկնաւոր Հօր տան մէջ շատ օթեւաններ կան։

12. Անոնց փորը չեն խռկեր քաղցրեղէններով, զանոնք չեն հաղուեցներ պաճուռապատանքներու պէս։

13. Կը յիշեն թէ սուրբ Հոգին ըսած է. «Որ խնայէ ի գաւազան՝ ատեալ զորդի իւր»։

14. Անհրաժեշտ պարտք մը կը համարին անոնց լուրջ քրիստոնէական կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն մը տալ։

15. Անոնց համար շատ եւ շատ կ'աղօթեն։

16. Շատ կը զգուշանան որ չըլլայ թէ անոնք գէշ դրքեր ու թերթեր կարդան, կամ վտանգաւոր պատկերներ տեսնեն, կամ կասկածելի տեղեր յաճախեն։

17. Ձեն ջանար անոնց աս կամ ան կոչումը թելադրել. բայց մեծ խնամով ու խոհեմութեամբ հոգ կը տանին այն կոչման զոր Աստուած անոնց տուած է, եւ անոնց կը դիւրացնեն զայն ձեռք բերելու միջոցները։

18. Ձանսք ամուսնացնելու ատեն կը մտածեն թէ արեւ մը քսակի մը հետ չեն ամուսնացներ, այլ հոգի մը հոգիի հետ։

Հայրն ու մայրը թագաւոր եւ քահանայ են քրիստոնեայ ընտանեաց մէջ։

ՈՒՐԱՅՈՂՐ ՄԸ ԽՈՍՏԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ . —

«Դատարարականաց առաւելական քահանաներու կողմէ կառավարուած փոքր դպրոցի մը մէջ. անոնք ինծի լատիներէն սորվեցուցին հին սճով, որ լաւագոյն է։ Առանց արդի՝ մանկավարժական ըսուած մէթոտներու, անոնք կը կատարէին դաստիարակութեան առաջին կանոնը, որ է շատ չդիւ-

բացնել այն հրահանգները որոնց նպատակն է դժ-
ուարութեանց յաղթել: Ամէն բանէ աւելի անոնք
փոյթ կը տանէին պարկեշտ մարդիկ պատրաստելու:
Անոնց բարոյական դասերը որ կարծես նոյն իսկ
սրտէ եւ աւաքինութենէ կը բխէին, անբու-
ժան էին իրենց սորվեցուցած վարդապետութենէն:
Ստոյգ է որ կղերական բարձրութեամբ մասին ինչ որ կը
զուրկուի, ըստ իմ փորձառութեանս, անհիմն է բո-
լորովին: Կեանքիս 13 տարիները քահանայներու
ձեռքին տակ անցուցի, անոնց վրայ գայթակղու-
թեան շոշորդն անգամ չտեսայ: Տեսած քահանա-
ներուս ամէնքն ալ բարի էին:

Ինքնեղ Ռոման

ՆՈՅՆՄԱՐԻ 15ին Սրբազան Քահանայապետը Բե-
նդիկոսութեան պատարագից Դոնթէսսա Մաթիլտէ
սրահին մատարան մէջ: Ն. Սրբութեան շնորհմամբ
պատարագին ներկայ գտնուեցան գործօն եւ պատ-
ուոյ անդամները Հռոմի Ս Հաղորդութեան գեշե-
րային երկրպագութեան Աւագ Ընկերութեան:

Ժամը 7ին Ս. Հայրը իր հետեւորդներով Մա-
տուռը մտաւ, ուր Աւագ Ընկերութեան Նախա-
գահ Իերապաշտաւը ներկայացուց անօթը, օրհնած
ջուրի, որով Ն. Ս. Նախ ինքզինքը խաչակնքեց եւ
ապա ներկաները օրհնեց:

Պատարագի տտեն Ն. Սրբութեան ձեռքէն Հա-
ղորդութիւն առին երկու հարիւր եղբայրներ եւ
քոյրեր:

Պատարագէն վերջը Ս. Հայրը գոհութեան հա-
մար տեսաւ ուրիշ պատարագ մը, զոր մատուց իր
ներքին մատարանպետներէն մին. որմէ յետոյ դար-
ձեալ խորան ելաւ եւ իր առաքելական օրհնու-
թիւնը տուաւ ամէնուն: Ապա դարձաւ իր յատուկ
յարկաբաժինը:

Ն. Սրբութիւնը հաճեցաւ Աւագ Ընկերու-
թեան նախագահ Գերապաշտաւին յայտնել իր հայ-
րական դոհունակութիւնը պատարագին ներկայ

գտնուող անդամակիցներուն եւ նոր արձանագրուող
երիտասարդներուն բաղմութեան համար:

*** Նոյեմբեր 10ին շքեղ եւ սրտաշարժ տրաւ-
ղութիւն մը տեղի ունեցաւ Հռոմի անդղիական
դպրոցին ներքին Մատարան մէջ:

Անդղիացի ծովակալ մը, Կէորգ Կ. տ'Արսի
իրվին անունով, Բողոքականութենէն հրաժարեցաւ,
կաթողիկէ եղաւ, եւ Մկրտութեան եւ Դրոշմի Ս.
Խորհուրդները ընդունեցաւ:

Արհի. ձովանի, Համոյի տիտղոսաւոր եպիսկո-
պոսը եւ անդղիական դպրոցին վերատեսուչը
միտեց նորադարձը. իսկ վսեմ. Մէրի Տէլ Վալ
Կարդինալը տուաւ անոր Դրոշմի Ս. Խորհուրդը:

Կնքահայր եղաւ Պարոն Բէրլի Կոդէլէյ:

Ներկայ էին Տիկին տ'Արսի իրվինէն զատ բազ-
մաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ:

Ծովակալ Կէորգ ծնած է 1834ին եւ անդղիա-
կան ծովային ծառայութեան մէջ գտնուած է 69
տարիի չափ:

Տատնըչորս տարուան հաղիւ եղած առաջին
անգամ պատերազմի գացած է, եւ փայլուն կեր-
պով կատարելով այլեւայլ սլաշտօններ, հասած է
վերջնական ծովակալութեան աստիճանին: Թէեւ
ութնամեայ է, սակայն երիտասարդական աշխոյժ
մը ունի եւ շատ ուրախ է կաթողիկէ սուրբ կրօնքը
ընդգրկելուն համար:

ՆՈՅՆՄԱՐԻ 25ին Պոլիս հասաւ Արհիպատիւ
Յովհ. Արքեպ. Նազիւան Վիճակաւոր Տրապիզոնի Ն.
Արհիպատեւութիւնը Լուրտի Ս. Հաղորդութեան
Միջազգային Համաժողովին ներկայ գտնուելէն իվեր
Հռոմ կը կենար:

*** Առաջիկայ հինգշաբթի Դեկտ. 3ին, Կա-
թողիկոսարանի սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ
Աւագ Թեմի քահանայից ամսական հոգեւոր կըր-
թութիւնը, եւ յետոյ՝ բարոյական դիպուածներու
ժողովը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դէպքեր եւ սկզբունքներ	753
Հին վաւերաբույրներ	756
Սէյթիկ վէ բէնիս	689
Խօսնակ Գրիսոնէի	762
Հիմնական կանոն	763
Անայիպ նէնաք	764
Այլեւայլ	734

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

ՅՈՎՀ. Մ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱԳՐԱՊԵՏ

ԳԵՈՐԳ Մ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Տպարան Կ. Արժեզանց Շատաթափերի, Բերա, Պարամ փողոց քիւ Ե, Կ. Պոլիս

ԲՍԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ .— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ . արծ . վեցամսեայ՝ 20 .— մէկ թիւ՝ 1 դհկ .— Ահաւաւի-
ւան՝ տար . Ծր . 10 . վեցամս . 5 .— Վճարմունք կանխիկ են :

ՀԱՍՅԷ .— Կարողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5 . Պայքամ փողոց 5, 4 .

Պոյս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ .— 1.— Արձագանգ կը հրատարակուի
Շաբաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակիլ իրեն զրկուած ու է
յօդուած: 3.— Կեղծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր խակական անունը ծանուցանել Խմբագրապետին:
4.— Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: 5.— Յօդուածներու
ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանադրութիւնք
կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոշմ ի միասին զրկել:

Տարր. Սկզբունք Քրիստ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն .:

Տէր Կոմիտաս Քահանային վարքը. գին 5 դհկն .:

Եսթեր՝ ողբերգութիւն Ոստինի: Դին 3 դահեկան:

ՏՊԱՐԱՆ Կարողիկէ Արձագանգի Բերա, 5 Պայքամ փ. 5: Տպարանս ըստ ամենայ-
նի ճոխ և ի վիճակի է: Եւ իցէ տպագրական գործոց համար: Եւ տպուին ամեն տե-
սակ ծանուցմունք, գիրքեր, աւետներ, հրաւիրագիրներ, բարդեր, քարդ-ատրէսներ,
մահազդներ, եւն. Գրները անմեղքի կըլլով աման են: Գեղեցկագիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյժ զօհ պիտի
ընեն:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL:

Vienne I. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Bruenn, Budapest, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prossnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislau, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zwittau.

EN TURQUIE:

Constantinople et Smyrne.

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

Siège à Galata, Place du Pont de Karakeuy

Agences à Stamboul, Péra et Scutari.

Le Wiener Bank-Werein fait toutes opérations de Banque et notamment:

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'accréditifs simples et documentaires;

Paievements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3. $\frac{1}{2}$ % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Galata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.